

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

АГРОТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА ТАВРІЇ: ВІД РЕАЛЬНОГО УЧИЛИЩА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ТДАТУ

Кюрчев В.М., д-р техн. наук, проф.,

Скляр О.Г., канд. техн. наук, проф.,

Грицаєнко І.М., доц.

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

Таврійський державний агротехнологічний університет розташований на безкрайніх просторах Південного Сходу України, у чудовому регіоні нашої рідної країни, у мальовничому місті Мелітополь. Із 1784 р. Мелітопольський повіт увійшов до складу семи повітів утвореної Таврійської губернії. Із 1842 р. центром Мелітопольського повіту стала Новоолександрівська слобода, перейменована в Мелітополь.

У XIX ст. місто Мелітополь швидко розвивалося. Із 1874 р. в місті почала функціонувати станція Мелітополь. У 1889 р. тут налічувалося вже 14 фабрик і заводів. У 1895 р. запрацювала перша електростанція. На початку XX ст. у Мелітополі вже працювали 30 промислових і близько 350 торговельних підприємств. В умовах розвитку промислово-торговельного капіталу постійно відчувався попит на комерційні кадри.

Історія Таврійського агротехнологічного університету розпочалася з появи Мелітопольського реального училища, яке було засноване з ініціативи колишнього земства в серпні 1874 р. Це був навчальний заклад, який надавав технічні й агрономічні знання.

Після революції в місті відбулася реорганізація низки навчальних закладів. На початку 1922 р. профтехнічні школи міста були об'єднані в механіко-будівельну школу, яку згодом реорганізували в політехнічну профшколу. Ця школа проіснувала до 1930 р., зберігаючи у своїй структурі необхідний для регіону агротехнічний профіль. У 1930 р. політехнічну школу було реорганізовано в три технікуми, серед яких важливе місце посідав технікум індустріалізації сільського господарства.

Створення в нашій країні автомобільних, тракторних, комбайнових заводів і масове виробництво іншої сільськогосподарської техніки вимагали підготовки спеціалістів, здатних організувати експлуатацію і ремонт цієї техніки. Для цього потрібні були спеціалізовані навчальні заклади.

Постановою Народного комісаріату землеробства від 9 лютого 1932 р. в Мелітополі був організований «Завод-ВТНЗ» сільськогосподарського машинобудування на базі існуючого технікуму. До складу «Заводу-ВТНЗ» увійшли Інститут з підготовки інженерів-машинознавців, відділення з підготовки працівників масових спеціальностей та Машинобудівний завод з випуску розточувальних та обпалювальних верстатів.

У 1934 р. «Завод-ВТНЗ» перейменовано на «Мелітопольський інститут інженерів-механіків сільського господарства ім. ОДПУ». У 1934–1935 навчальному році інститут переведено на держбюджетне фінансування. Також на цей час завершується робота з формування інституту як суто інженерного ВНЗ. У його складі налічувалося 13 кафедр, а на трьох курсах навчалось близько 500 студентів.

Як самостійний ВНЗ Мелітопольський інститут інженерів-механіків сільського господарства (МІМСГ) став функціонувати з 1938 р. Перших 96 інженерів випущено інститутом в 1937 р.

Почалася Друга світова війна. Більшість студентів і значна частина викладачів інституту влилися в ряди захисників Батьківщини. Багато з них полягли в боях смертю хоробрих, а тих, які повернулися, нагороджено орденами і медалями. Високого звання Героя Радянського Союзу в 1945 р. був удостоєний (посмертно) студент інституту Микола Малюга. Студенти, викладачі та співробітники, які залишилися в Мелітополі, були евакуйовані до Ашхабаду і склали основу факультету механізації сільського господарства Туркменського сільськогосподарського інституту.

Прийшов довгоочікуваний день, і земля Запоріжжя була звільнена від окупантів. У серпні 1944 р. інститут повертається до рідного міста. У цьому ж році його перейменовано на Мелітопольський інститут механізації сільського господарства (МІМСГ). У повоєнний період інститут розширив свою діяльність. 1949 року було відкрито прийом абітурієнтів на відділення заочного навчання, а у вересні 1952 р. почав роботу факультет електрифікації сільського господарства.

Із 1954 р. при інституті почала працювати аспірантура.

У 1960 р. було відкрито загальнотехнічний факультет. Постійно зміцнювалася матеріальна база інституту. Відбудовано лабораторні корпуси кафедр тракторів і автомобілів, сільськогосподарських машин, студентські гуртожитки, житлові будинки для викладачів і співробітників, корпус кафедри фізичного виховання і спорту. У великій кількості надходила нова сільськогосподарська техніка та обладнання.

Починаючи з 1965 р., збільшилася кількість спеціальностей, за якими інститут готував інженерів сільськогосподарського виробництва. Це механізація землеробства, організація і технологія ремонту сільськогосподарських машин, механізація тваринництва, застосування електричної енергії в сільському господарстві, електропостачання сільського господарства. У 1970 р. було створене підготовче відділення, а також організовані очні та заочні курси з підготовки до вступу до ВНЗ.

У 1971 р. заочне відділення перетворено на факультет заочного навчання. У жовтні 1979 р. при інституті почав працювати факультет підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів сільського господарства. Із розвитком інституту збільшувався штат професорсько-викладацького складу, підвищувався професійний рівень та науково-педагогічна майстерність викладачів. За період із 1965 по 1991 р. захищено 11 докторських і 156 кандидатських дисертацій.

За успіхи, досягнуті в підготовці висококваліфікованих фахівців сільського господарства і розвитку науки, Мелітопольський інститут механізації сільського господарства в 1981 р. був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. Ураховуючи високий рівень підготовки інженерних кадрів для сільського господарства, високоякісний склад професорсько-викладацького складу і досконалу матеріально-технічну базу, Мелітопольський інститут механізації сільського господарства 22 грудня 1993 р. одержав ліцензію на освітню діяльність і був акредитований на четвертий рівень, а 20 квітня 1994 р. постановою Кабінету Міністрів України на базі Мелітопольського інституту механізації сільського господарства було створено Таврійську державну агротехнічну академію.

2007 року Таврійська державна агротехнічна академія реорганізована в Таврійський державний агротехнологічний університет. Таврійський державний агротехнологічний університет (ТДАТУ) – один із провідних навчальних закладів південно-східного регіону України.

ТДАТУ сьогодні – це навчально-науково-виробничий комплекс (ННВК), який об'єднує технікуми, коледжі, науково-дослідні та виробничі структури Південно-Східної України. До складу ТДАТУ входять: 6 коледжів – Мелітопольський, Бердянський, Василівський, Ногайський, Оріхівський (Запорізька обл.), Новокаховський (Херсонська обл.); 6 інститутів – НДІ механізації землеробства півдня України, НДІ агротехнологій і екології, НДІ соціально-економічного розвитку півдня України, НДІ зрощуваного садівництва, ННІ

загальноуніверситетської підготовки, Інститут післядипломної освіти і дорадництва.

Сьогодні в університетському центрі ТДАТУ навчається близько 10 тисяч студентів різних освітніх рівнів. На 5 факультетах університету, де навчаються майже 5 тисяч студентів, впроваджені новітні технології, використовується найсучасніша комп'ютерна техніка, велика увага приділяється практичній підготовці студентів. Підготовка фахівців здійснюється за денною, заочною та дистанційною формами навчання. На базі освітньо-професійних програм відбувається ступенева підготовка: молодший спеціаліст – бакалавр – магістр – аспірант. Підготовка фахівців здійснюється за 18 спеціальностями: агроінженерія; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; галузеве машинобудування; комп'ютерні науки; фінанси, банківська справа та страхування; облік і оподаткування; маркетинг; менеджмент; економіка; підприємництво, торгівля та біржова діяльність; публічне управління та адміністрування; агрономія; екологія; харчові технології; садівництво та виноградарство; лісове господарство; геодезія та землеустрій; цивільна безпека.

В університеті сформувався високопрофесійний педагогічний колектив. Сучасний рівень освіти на 29 кафедрах університету забезпечують відомі в аграрній галузі вчені, досвідчені педагоги, серед яких понад 40 докторів наук, професорів, більш ніж 250 кандидатів наук, доцентів. Діяльність 20 професорських наукових шкіл значно покращує якість підготовки фахівців. Підготовка наукових кадрів проводиться в аспірантурі й докторантурі університету, де сьогодні за 8 спеціальностями навчаються більш ніж 10 докторантів, понад 100 аспірантів і здобувачів. За безпосередньою участю провідних учених в університеті плідно працюють 2 спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій. За 2007–2017 рр. викладачі університету захистили 24 докторських та 142 кандидатські роботи.

За 5 останніх років понад 200 викладачів університету та молодих учених пройшли навчання та стажування в більш ніж 10 країнах світу.

Таврійський державний агротехнологічний університет сьогодні має солідну матеріально-технічну базу, яка дозволяє організувати освітній процес на рівні сучасних європейських технологій. Це дев'ять навчально-лабораторних корпусів, аудиторії яких обладнані електронно-обчислювальною технікою, засобами аудіовізуального комплексу, включаючи систему навчального телебачення,

необхідними стендами, тренажерами, іншою технікою. Наукова бібліотека ТДАТУ, фонди якої нараховують понад 700 тисяч примірників наукової, навчальної та художньої літератури, повністю забезпечує потреби освітнього процесу. Студенти мають змогу працювати в читальних залах на 130 місць або одержувати літературу на навчальному, науковому та художньому абонементі. Для проживання студентів університету є гуртожитки на 1600 місць. В усіх гуртожитках функціонують побутові кімнати. Мешканці забезпечуються необхідним інвентарем. Для харчування студентів та викладачів в університеті є їдальня на 150 місць, студентське кафе та 3 буфети. Таврійський державний агротехнологічний університет створює належні умови для організації дозвілля і відпочинку студентів та співробітників. При університеті працює спортивний клуб «Таврія-університет», що об'єднує 12 секцій, а також центр культури та дозвілля, який включає зал на 750 місць, кімнати для занять гуртків художньої самодіяльності.

Таврійський державний агротехнологічний університет був неодноразово успішно представлений на міжнародних та всеукраїнських виставках, презентаціях, різноманітних освітянських форумах, заходах. На міжнародних виставках Міністерством освіти і науки України, Національною академією педагогічних наук України ТДАТУ неодноразово був відзначений найпрестижнішими нагородами: гран-прі, золотими медалями, дипломами. Серед них гран-прі: «Лідер вищої освіти України» (двічі), «Лідер наукової діяльності»; «Лідер міжнародної діяльності». Золоті медалі в номінаціях: «Компетентнісний підхід в освітній діяльності вищої школи»; «Розробка та впровадження сучасних засобів навчання»; «Інновації у співпраці підприємств, наукових установ, структур бізнесу, міжнародних організацій, видавництва з системою освіти»; «Створення та впровадження електронних навчально-методичних комплексів, рейтингових систем, обладнання, продуктів, програм та рішень для системи освіти»; «Організаційне і науково-методичне забезпечення впровадження інформаційних технологій в процес навчання, підвищення кваліфікації та управління»; «Використання комплексу сучасних засобів ІКТ, програм і рішень для підвищення якості освіти».

За результатами університетського рейтингу ЮНЕСКО «ТОП-200 Україна» ТДАТУ протягом останніх шести років знаходиться на 68–70 місцях серед 200 кращих ВНЗ України.

За роки існування ТДАТУ підготував для народного господарства понад 80 тисяч висококваліфікованих фахівців.

Випускники ТДАТУ прославили свій навчальний заклад як на теренах України, так і далеко за її межами. Серед них: герої України, герої Соціалістичної Праці; заслужені працівники сільського господарства, промисловості, освіти; депутати Верховної Ради; керівники міністерств і відомств; керівники ВНЗ, видатні вчені; голови обласних і районних державних адміністрацій; керівники підприємств у різних галузях народного господарства.

Сьогодні ТДАТУ є одним із провідних ВНЗ України, що стрімко розвивається, поєднуючи свої перевірені часом традиції з кращими інноваційними розробками європейського та світового рівня.

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ: ВІД ВИТОКІВ КОМЕРЦІЙНОЇ ОСВІТИ ДО СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИШУ

Черевко О.І., д-р техн. наук, проф.,

Міносян А.С., канд. іст. наук, проф.,

Петренко Н.В., канд. пед. наук, доц.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Розвиток і формування комерційної освіти в Харкові не можна розглядати без урахування загальних тенденцій та подій, що відбувалися навколо цього процесу в Лівобережній Україні. З одного боку, промисловий переворот, розвиток транспортної інфраструктури, розширення внутрішньої та зовнішньої торгівлі, товарно-грошових відносин, поява у зв'язку з цим нових спеціальностей вимагали збільшення кількості відповідних спеціалістів різного ступеня кваліфікації: бухгалтерів, комівояжерів, прикажчиків, товарознавців, комерційних кореспондентів, біржових маклерів, керівників (управляючих), перекладачів, правознавців у галузі комерційного права тощо. В умовах розвитку промислово-торговельного капіталу постійно відчувався попит на комерційні кадри, який не можна було задовольнити лише шляхом практичної виучки, як це було раніше.

Це стало потужним соціальним чинником для створення якісно нових навчальних закладів. За таких умов перед тодішньою системою професійної освіти постало досить важливе завдання: підвищення загального рівня грамотності вже вільного населення та надання соціальної перспективи вихідцям із «нижчих станів».

3 жовтня 1893 р. опівдні відбулося освячення й відкриття Харківського комерційного училища імператора Олександра III. У рік відкриття до комерційного училища було зараховано 68 учнів, але з